

fats och efterleivas enligt frivilliga vid föreningens sammanträden fattade beslut. Så mycket större auktoritet hafva dessa beslut som sammanträdena i regel mangrant besökas. I själfva verket hafva föreningens åtgärder särskildt gent emot uppstudsiga personer hittills visat sig afgjordt verksamma.

Tilläggas må, att Strömslunds polisvaktkontor antagligen kommer att i den närmaste framtiden genom telefon sättas i förbindelse med Trollhättans polis och brandvakt, så att vid uppkommande eldsvåda eller andra kritiska tillfällen de båda samhällena hastigt kunna bringa hvarandra hjälp.^{*)}

G. Skolor.

För Strömslunds med därtill belägna Arvidstorps, Kjertens och Torsereds skolpliktiga barn hafva af Vassända—Naglums församling uppförts ett större skolhus (Plansch 14, Fig. 2) med fyra salar, en hvar beräknad för 50 barn och en småskola (Plansch 14, Fig. 1) med plats för 35 barn. Dessutom går en del barn i den icke långt från Strömslund belägna Torsereds skola. För slöjdundervisningen har till samhället donerats en rymlig skollokal. I skolorna

^{*)} Sist i broschyren återfinnas såsom bilagor de af Strömslunds husägareförening antagna reglementen för samhället Strömslund, nämligen:

- 1) Föreningens stadgar;
- 2) Brandordning;
- 3) Ordningsregler för skölnjirättningarna och
- 4) Reglemente för sotaren samt dessutom
- 5) Den af kommunalstämman i Vassända—Naglums socken antagna instruktionen för polismannen i Strömslund jämte tillägg till samma instruktion.

äro sysselsatta tre folkskollärare och tre småskollärarinnor, för hvilka alla församlingen inrättat synnerligen trefliga och rymliga bostäder. Skolträdgård för lärjungarna är ock anlagd.

H. Diverse af allmänt intresse.

Grunden till Strömslund lades år 1889, och har kolonien växt så att den f. n. (1902) räknar ett invånarantal af omkr. 1,800 personer, däri inbegripna å angränsande hemmans mark bosatta arbetare.

Till ett kapell har reserverats en tomt intill folkskolan på en högt belägen, dominerande plats. Medel till dess uppförande saknas ännu, men församlingens prästerskap håller stundom å söndagseftermiddagar eller, om så kan ske, på högtidsdagsförmiddagar gudstjänst i en för ändamålet apterad skolasal. Samhällets medlemmar äro eljest hänvisade att besöka Trollhättans kyrka eller den egna församlingskyrkan kallad Gustaf Adolf, som emellertid ligger på inemot en mils afstånd från Strömslund.

År 1898, efter det ny lag angående municipal-samhällen af Kongl. Maj:t den 27 Maj faststälts, upptogs i husägareföreningen frågan om tillämpning af densamma i Strömslund. Men med hänsyn därtill att, om så skedde, samhället skulle drabbas af särskilda utgifter såsom för polis och hälsovårdsanordningar m. m., hvilka nu bestridas af Vassända—Naglums kommunalkassa och då samhället består endast af arbetare, som förutom kommunal- och andra allmänna utskylder icke gärna kunna ikläda sig extra pålagor, måste man låta den väckta frågan tillsvidare förfalla. Detta så mycket hellre som efter

ett eventuellt införlifvande med Trollhättans tilltänkta stadsområde alla de stadgar, municipalordningen afser, skulle införas som en naturlig följd af en sådan sammanslutning med Trollhättan.

Föreningen har däremot en egen kassa för att bestrida vissa utgifter för allmännyttiga ändamål, som icke kunna åläggas kommunen i dess helhet, ss. för anskaffande och underhåll af brandattiralj, ränsning af slaskbrunnar, underhåll af pumpar, sköljrinningar och dräneringen, tryckningskostnader för föreningens handlingar, äfvensom andra å allmänna sammanträden af husägarna godkända utgifter. Utaxeringar för denna kassa sker efter fyrk, och åsätas fem fyrk för tomten och en för hvarje bebodt rum eller kök m. m.

Från och med den 1 Dec. 1901 har poststation med namnet *Torsered* inrättats i Strömslund.

En badstuga efter finsk modell är påtänkt att anordnas af ett aktiebolag, och beror det på invånarnes tillslutning, om tanken kan realiseras.

All utskänkning och försäljning af maldrycker och spirituosa är förbjuden i Strömslund, och främjas nykterheten af tvenne goodtemplarloger och en ungdomsloge, hvilka alla gemensamt begagna en dem tillhörig för deras verksamhet uppförd rymlig byggnad.

I. Byggnadsmedel.

En af de mest svårlösta frågorna vid anläggande af egna-hems-kolonier är ovillkorligen den, huru penningmedel skola anskaffas åt byggnadsspekulanter. Genast må framhållas det önskemålet, att upp-

tagande af lån för arbetarna så mycket som möjligt underlättas.

Härvid uppstår spörsmålet, om man kan utan borgen eller annan säkerhet anförtro arbetaren de nödiga lånemedeln. I flera fall hafva för Strömslunds husägare arbetsgifvare gått i borgen för sparbankslån. Det kan synas till en del berättigadt, att just arbetsgifvaren ikläder sig denna risk, då han bedriver sin fabriksrörelse med tillhjälp af arbetarnes kraft och yrkesskicklighet och då han, som dagligen umgås med arbetaren, naturligen bäst måste kunna bedöma, om denne förtjänar detta förtroende. Det kan dock hända, att en arbetare, som hittills varit nykter och plikttrogen, efter mottagandet af penningar blir mindre pålitlig, och arbetsgifvaren har dessutom icke den minsta garanti för att arbetaren använder alla lånemedeln till bygget. Om han icke gör detta, räcka penningarna icke till för ändamålet och ytterligare lån måste beviljas eller byggnadsarbetet blifva ofullbordadt. Kan eller vill i sådant fall arbetaren icke regelbundet till sparbanken inbetala ränta och amortering å af banken utsatta tider, så måste arbetsgifvaren öfvertaga huset och låneförbindelsen och lider som oftast en kännbar förlust. Då jag personligen gjort ledsamma erfarenheter i detta afseende, har jag, för att hädanefter undvika dessa olägenheter så mycket sig göra låter, tagit för regel att, när en spekulant på en byggnadsplats anmäler sig, först och främst undersöka hans ekonomiska omständigheter, och måste han, efter det han redogjort för sin person och hittillsvarande verksamhet, framlägga för mig sin plan eller hur han tror sig kunna komma till sitt mål. Har han trots förmån-

liga arbetstillfällen icke kunnat afsätta några som helst penningar, så afstyrker jag hans framställning och uppmanar honom att efter några års gjorda besparingar, tillräckliga såsom grundplåt till byggnaden återkomma. Ty en person, som icke förstår att af sin arbetsförtjänst lägga utaf en mindre del, kan icke anses komma att reda sig med de nödiga amorteringar och räntebetalningar, hvartill byggnadslånet föranleder. Äger han däremot så mycket, att han kan lägga grund och uppföra stommen till huset, så får han gärna börja. Är det sedan slut med hans penningar, kan man tryggt låna honom ytterligare medel till att göra byggnaden färdig; ty den som redan nedlagt sina med möda förvärfvade penningar, menar det allvarligt och vill icke förlora sina besparingar. I sådant fall brukar jag efter hand förskottera honom mot revers hvad han behöfver för byggnadens fullbordan och till honom försälja, likaledes mot revers, tomten samt låter i den försålda tomten inteckna en förbindelse, som tjänar till pant för min fordran. Är byggnaden helt och hållet färdig, så begäres lån i Trollhättans sparbank emot samma inteckningssäkerhet, så att genom lånet de af mig förskotterade medeln kunna återbetalas och arbetaren börja med sina amorteringar till sparbanken. Då sagda bank icke får lämna amorteringslån på längre tid än 10 år och detta gör att amorteringen blir väl dryg för en mindre bemedlad, delas lånet i stående och amorteringslån. Efter 10 år, då det senare amorterats, förvandlas det stående till amorteringslån och kommer på det sättet amorteringen att sträcka sig ut öfver 20 år. Vid en sådan affärsgång som den nu nämnda kommer arbetaren

att upptaga endast de allra nödvändigaste lånemedel, och är detta af största vikt, då ett för stort och för lätt åtkomligt lån för honom blir en börda, som lätt kan medföra ödesdigra följder för framtiden.

För att utan för mycket besvär och mer allmänt kunna åstadkomma lånetransaktioner af förenämnda art vore det till stor välsignelse för arbetarna, om förslagen till lag om egna-hems-lån af statsmedel snarast kunde förverkligas. — Då egna-hems-kolonier i de flesta fall komma att anläggas utanför stadsplanerna, således »på landet» d. v. s. på ett område, hvarest ordningsstadgan, brandstadgan m. m. för rikets städer *icke* tillämpas, så äro alla rikets hypotekskassor och de flesta öfriga låneinstitutioner enligt sina stadgar förhindrade att bevilja lån för ifrågavarande byggnader. Strömslund har i detta afseende visserligen icke särskild anledning att klaga, då Trollhättans sparbank med stort tillmötesgående beviljat de flesta låneansökningar, som inlämnats. Att den så gjort, beror nog i främsta rummet därpå, att de sökande merendels varit arbetare, som hafva sin bergning genom sysselsättning vid de industriella verken i Trollhättan; men därtill kommer ock, att sparbankens direktion i allmänhet söker understödja arbetarna i deras sträfvan att få egna hem. Då emellertid sparbanksstyrelsen å andra sidan alltid måste ihågkomma, att den förvaltar de små insättarnes under försakelse förvärfvade medel, så är ju gifvet att de af sparbanken beviljade medeln alltid hålla sig i låg proportion till det verkliga värdet af panten.

Det är fördenskull i hög grad önskvärdt, att statsmedel snarast möjligt ställas till disposition för ar-

betarnes byggnadsföretag och detta på för arbetarna förmånliga villkor, d. ä. hufvudsakligen dessa: att byggnaden taxeras efter sitt verkliga värde med hänsyn till både försäljningspris och hyresafkastning, att lån beviljas till minst $\frac{2}{3}$ af taxeringsvärdet och att räntan sättes betydligt lägre än hvad som begäres af nu anlitade enskilda låneinrättningar. Amorteringen torde böra utsträckas till och med till 20 år med tillåtelse dock för låntagaren att inbetala mer än den föreskrifna annuiteten, om hans arbetsförtjänst undantagsvis tillåter detta. Ytterligare vore det en stor lättnad för arbetaren, om vid kortare eller långvarigare sjukdom, styrkt med läkarebetyg, amorteringsbeloppet kunde nedsättas, resp. helt och hållet upphöra för en viss tid. — Det torde i öfrigt kunna ifrågasättas, huruvida icke låntagande arbetare borde åläggas att försäkra sitt lif för minst halfva lånebeloppet samt inlämna polisen till långgifvaren för att vid dödsfall för efterlevande änka och barn göra det lättare att behålla det hem, för hvilket familjefadern under lifstiden sträfvat och arbetat.

Egna-hems-nämndens första uppgift bör sålunda blifva att noga granska den eventuele låntagarens ansökan med ledning af arbetsgifvares och myndigheters intyg m. m. samt tillse om personen i fråga är en stadgad och tillförlitlig person; och lånet torde beviljas endast åt sådana, som under årens lopp hop-samlat medel för byggnadsarbetets påbörjande. Endast efter det dessa förbrukats, synes lånet böra till arbetaren utlämnas, icke på en gång utan efter ett visst arbetsschema, i proportion till utförda arbeten. Ett sådant tillvägagående skulle skydda statskassan för förlust, på samma gång som de beviljade medeln

blefve till verklig välsignelse för de mindre bemedlade och för folket i dess helhet.

För större arbetarekolonier, som icke tillhöra stads-samhälle, torde byggnads-, ordnings- och hälsovårdsstadgar, afpassade efter deras särskilda behof, böra utarbetas och fastställas. De allmänna utgifter, som dessa stadgars tillämpning inom kolonierna föranleda, anses böra bestridas dels ur vederbörande kommunalkassa dels, enär måhända annars en och annan landskommun för hårdt betungades för förverkligande af egna-hems-idéen, af statsmedel. Detta med hänsyn därtill att kolonierna bildas af arbetare, som icke förmå bära extra kostnader utöfver vanlig beskattning, under det att dock koloniernas ändamåls-enliga skötsel i enlighet med hygienens och den allmänna ordningens fordringar för dem är en lifsfråga.

K. Några uppgifter öfver kostnader.

Då det kan vara af intresse att få kännedom om kostnaderna för de viktigaste allmänna inrättningarna vid anordningen af egna-hems-kolonier, skola kostnaderna för några af dylika, här ofvan beskrifna inrättningar angifvas med de belopp, till hvilka de äro bokförda:

Sophus:

Schaktning och grund	15 kronor
Murning och cementering	58 »
Tak och dörrar	25 »
Lerrör och silar	8 »

Summa 105 kronor

TVÄTT OCH SKÖLJINRÄTTNING (förutom själva brunnen
m. m.)

Schaktning och stensättning	40 kronor
Cementering och fogning.....	25 »
Virke, timmermansarbete och beslag.....	150 »
Tegel och glas	35 »
Tvätthoar af plank m. m.	25 »
	Summa 275 kronor

Brunnar:

	Brand- & skölj- brunnar	Hushålls- brunnar
<i>Dimensioner:</i>		
Diameter	18—20 fot	12—17 fot
Djuplek	13—18 »	13—14 »
<i>Kostnader:</i>		
Schaktning och stensätt- ning samt länsump- ning m. m.	300—500 kr.	100—200 kr.
Brunnsbord	60—70 »	40—50 »
Brunnshus.....	150—250 »	80—100 »
Pump och rörelsemeka- nismen	150—180 »	50—130 »
Summa kronor	660—1,000	270—480

Branddammar:

Rektangulär branddamm, längden = 65 fot, bredden = 30 fot och 9 fot djup med tvenne bottenbrunnar, rymmande cirka 12,000 kubikfot vatten, kostar — 700 kronor.

Cirkelformig branddamm, diameter = 56 fot och 11³/₄ fot djup, rymmande cirka 15,000 kubikfot vatten, kostar — 850 kronor.

Kostnaden för hufvudgatorna

med 13 meters bredd uppgår till i medeltal 3 kronor pr löpande meter eller cirka 20 à 25 öre pr kvadratmeter, schaktningsarbeten inberäknade, dock utan bortsprängning af å gator liggande större berg.

Kostnaden för dräneringen

rättar sig efter rörens diameter och Höganäs pris-kurant samt priset för själva nedläggningen af rör. Först och främst beror dock priset på terrängförhållandena d. v. s. om rör nedläggas i jorddiken eller om diken måste utsprängas i berget.

Hela kostnaden för den tills dato nedlagda dräneringen uppgår till cirka 8,000 kronor.

Brandattiraljens värde uppgår till:

Sprutboden och sprutorna.....	kronor 2,000
Slangar och kärror, regel, standar m. m. »	1,000
Summa kronor	3,000

Skolor:

Folkskolan	kronor 28,000
Småskolan	» 4,000
Folkskolan vid Torsered.....	» 3,000
Slöjdskolan	» 4,000
Summa kronor	41,000

Stadgar för Strömlunds Husägareförening.

§ 1.

Denna förening, som benämnes »Strömlunds Husägareförening», har till ändamål att i samhället Strömlund, hvarmed i dessa stadgar förstås från hemmanen $\frac{1}{6}$ mantal Strömsberg och $\frac{1}{8}$ mantal Kjerten med därtill hörande Rödjan under äganderätt eller under nyttjanderätt afsöndrade, för bebyggande afsedda tomter, verka för upprätthållande af ordning, säkerhet och sundhet, samt för befordrande af andra för hus- och tomtinnehafvare i samhället gemensamma intressen.

§ 2.

Medlem af föreningen bör vara välfrejdad person, som äger hus och tomt eller arrenderar tomt i ofvannämnda samhälle.

§ 3.

De ärenden och angelägenheter, som föreningen har till uppgift att handlägga och vårda, skola till öfverläggning och beslut å *sammanträde* upptagas.

Sammanträden äro dels allmänna, vid hvilka jemväl hyresgäster i samhället äga tillträde och få i diskussionen men ej i besluten deltaga, och dels en-

skilda, vid hvilka ej andra än föreningsmedlemmar äga närvara.

Vid *enskildt sammanträde* skola följande ärenden förekomma:

1:o. Fråga om medlems intagande i eller utslutande ur föreningen.

2:o. Fråga om vidtagande af åtgärd i anledning af förekommen oordning mot vare sig föreningsmedlem eller annan person i samhället;

3:o. Val af föreningens styrelse samt styrelsens ordförande.

4:o. Val af rotemästare eller andra funktionärer inom föreningen, och

5:o. De ärenden i öfrigt som styrelsen anser böra å enskildt sammanträde handläggas.

Vid *allmänt sammanträde* förekommer alla andra angelägenheter, som icke, enligt hvad här ofvan sagts, skola vid enskildt sammanträde behandlas.

Föreningsmedlemmarne kallas till sammanträde så ofta styrelsen finner det nödigt eller en tredjedel af föreningens medlemmar hos styrelsens ordförande sådant påfordrar.

Såsom föreningens beslut gälle den mening, hvarom vid sammanträde de flesta rösterna sig förenat. Vid lika röstetal äge ordföranden utslagsrätt.

Ingen medlem må annorledes än personligen eller genom fullmakt sin rösträtt utöfva i likhet med de föreskrifter som gälla för Kommuner.

Vid sammanträde föres genom ordförandens försorg protokoll, der föreningens beslut upptagas. Protokollet justeras förutom af ordföranden jemväl af en eller två vid sammanträdet för ändamålet utsedda personer.

§ 4.

Föreningens styrelse, som skall handhafva de angelägenheter, som densamma enligt dessa stadgar åligga, och som har att verkställa föreningens beslut och i öfrigt taga initiativet till allt, som ligger inom föreningens ändamål, skall bestå af *dels* ofvan i § 1 angifna hemmansägare såsom själfskrifna ledamöter och *dels* åtta ordinarie ledamöter med fyra suppleanter, hvilka alla med undantag af två, som må väljas utom föreningen, skola vara medlemmar af densamma. De ledamöter i styrelsen, som skola genom val utses, väljas för en tid af fyra år. Hälften af antalet utträder dock efter lottning vid slutet af andra året ifrån föreningens bildande. Afgår vald styrelseledamot under den för honom bestående tjänstgöringstid, anställes fyllnadsval, och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den afgångne återstår. Ingen föreningsmedlem äger rätt undandraga sig uppdraget att vara ledamot eller suppleant i styrelsen.

Styrelsen är beslutförför då minst halfva antalet ledamöter äro närvarande.

Styrelsen väljer inom sig vice ordförande, hvarjemte styrelsen äger att, där den finner nödigt, utse någon inom eller utom styrelsen att i egenskap af sekreterare biträda styrelsen. Vid lika rösttal har ordföranden utslagsrätt.

Ledamöterna förbinda sig hemlighålla de förhandlingar som förekomma vid de enskilda sammanträdena. Den som häremot bryter, varder skild från föreningen.

§ 5.

I hvad afser föreningens verksamhet, delas samhället Strömslund i *rotar*, bestående af ett eller flera

kvarter, i enlighet med beslut vid allmänt sammanträde.

För hvarje rote väljes en föreningsmedlem till rotmästare för en tid af *fyra* år och i öfrigt under samma vilkor, som § 4 för styrelsen angifver.

För såväl ledamöter i styrelsen som rotmästare, hvilka hafva att under styrelsens öfverseende, hvar inom sin rote, utöfva den närmare tillsynen öfver allt som afser ordning, säkerhet och sundhet, skall, om möjligt utverkas polisskydd, så att de kunna vid förefallande behof biträda tjänstgörande polistjänstemän.

§ 6.

Då för ordningens upprätthållande första vilkoret är, att samhällets innevånare äro sådana, som själfva iakttaga ordning och snygghet samt ett tyst och stilla lefverne, så går föreningens sträfvan, bland annat, därpå ut att från samhället afhålla sådana personer, hvilka genom sitt uppförande väcka förargelse hos de fredsälskande. För att uppnå detta mål föreskrifves *dels* för styrelsen och *dels* för föreningens medlemmar följande:

Hvarje husägare är skyldig att till så väl sin rotmästare som till ordföranden eller vice ordföranden skriftligen anmäla, om en hyresgäst, efter tre gånger skedd uppmaning, bryter mot hyreskontraktets föreskrifter.

Skulle husägare uraktlåta denna sin skyldighet, bör näst intill boende granne eller rotmästare göra anmälan på enahanda sätt.

Rotmästaren bör i sådant fall tillsammans med en utaf honom anmodad styrelseledamot eller vaktmästare i husägarnes närvaro i godo uppmåna hyres-